

ČÍSLO 1

ROČNÍK 20

únor 2016

ZPRAVODAJ

HUCUL

Asociace chovatelů huculských koní

Box 145, 530 02 Pardubice

mobil 777 885 006

[http:// www.hucul-achhk.cz](http://www.hucul-achhk.cz)

e- mail: jelineking@seznam.cz

Ročenka 2015

Hřebec – nově zařazovaný plemeník 2016 farma Břeží

2158 Oušor Kural, Hd b.o, nar...: 2012

o.: 1267 Oušor Zebulon; m.: 72/754 Luka po 2737 Goral Pedro

Těl rozměry: 137; 145; 170; 19,8 cm

Plemenný typ: 7b; Exterier 8b; Výkonnost 9,3b.

Chovatel: Ing. Tetzeli Nord

Foto: květen 2015 J.

Výkonnostní zkoušky Střední Bečva: sedlo a skok (Fot. Válka Miroslav)

Analyza stavu PK Huculský kůň k 31.12.2015

Podrobný přehled o současném stavu PK Huculský kůň k 31.12.2015 je možno sledovat v příložených grafech č.1 - 7 a tabulce č.1, kde jsou zachyceny časové vývojové řady sledovaných parametrů současné struktury PK (viz [http:// www.hucul-achhk.cz](http://www.hucul-achhk.cz))

• Plemeníci

V roce 2015 bylo oprávněno působit v plemenitbě populace huculských klisen ČR pouze **12 plášt'ových plemeníků**, kteří všichni **plní požadavek 100 % genů plemene hucul**. Mimo aktivní působení v chovu však byli k dispozici 2 hřebci v rezervě nebo zapůjčeni do zahraničí. V tomto případě šlo o hřebce, kteří mají v českém chovu řadu potomků. Ve vlastní plemenitbě však bylo využito **pouze 9 hřebců**.

Pro rok 2016 bude **nově zařazen 1 hřebec Oušor Kural** (foto na obálce tohoto Zpravodaje) a zapůjčen zahraniční hřebec **Hroby Bagoly** (po 4677 Hroby Grad (Pol) z Hroby XXI-3 Erna), který však má smluvně omezenou působnost majitelem na jeden chov.

Předpokládá se, že v sezóně 2016 bude pro NPGZ působit 14 plášt'ových huculských hřebců (jeden zapůjčen ze zahraničí), jeden strakatý a dva v rezervě .

Věkový průměr plemeníků v ruce 2015 činil - 11roků (2014 - 12,50; 2013 - 13,06; 2011 - 12,83 roků).

Z uvedeného je zřejmé, že počet hřebců se v zásadě nezměnil, což při malém počtu může způsobit prostorové problémy vzhledem k roztržitosti chovu. Nadále je proto nutné věnovat zvýšenou pozornost předvýběru mladých hřebečků a zohledňovat malou příbuznost, aby nedošlo k nezduvodněnému zvýšení rizika inbreedingové deprese. K tomu účelu je vypočítáván $F_{(x)}$ pro všechna hypotetická spojení s klisnami v HPK a PK.

Jeden plemeník, který je téměř v celé populaci klisen v PK nepříbuzný **1848 Pietrosu Nelson**, byl a je k dispozici formou inseminace čerstvým semenem v ZH Tlumačov.

V chovu plášt'ových hřebců jsou i nadále využíváni jen čistokrevní plemeníci se 100 % původních genů, kteří jsou současně zařazeni v NPGZ.

Aktuální zastoupení genealogických linií v hřebčí populaci posledních pěti let je následující:

Hřebci

Linie	Rok	Goral	Gurgul	Oušor	Hroby	Pietrosu	Celkem
Počet hřebců	2013	6	2	3	2	2	15
%v aktivní populaci	2013	40	13,3	20	13,3	13,3	100
Počet hřebců	2014	6	1	1	1	1	10
%v aktivní populaci	2014	60	10	10	10	10	100
Počet hřebců	2015	6	2	2	2	2	14
%v aktivní populaci	2015	42,9	14,3	14,3	14,3	14,3	100

Barevné fotografie všech aktuálních plemeníků lze nalézt na našich internetových stránkách ([http:// www.hucul-achhk.cz](http://www.hucul-achhk.cz)). Hřebci, kteří již v chovu přestali působit, jsou k nahlédnutí ve složce archivního seznamu.

Málo uspokojivou situaci nutno konstatovat při využívání plemeníků, která v roce 2015 představuje pouze 62 připuštěných huculských klisen (59 v roce 2014).

Ze 14 licentovaných plášt'ových hřebců působilo ve skutečnosti pouze 9 hřebců, viz graf č.1. Zcela nevyužití zůstali hřebci 2900 Goral Artuš, Hroby XII 30 Šarkán a GoralXIII-27.

- **Mateřská část populace**

V rámci celé plemenné knihy Huculský kůň bylo v letošním roce nově **zařazeno do chovu 23 klisen** (v roce 2014 - 19 klisen v roce 2013 - 9 klisen a v roce 2012 - 25 klisen). **Podmínky pro NPGZ splnilo 12 klisen.**

Nadále se zhoršuje věková struktura základního stáda, která v roce 2015 vykazala průměr 15,98 (2014 -15,36 roků). Podrobná variabilita plyne z grafu č. 2. **Věková struktura se tak stává stěžejním problémem populace huculského koně v ČR.**

Aktuální populaci plášt'ových huculských klisen zapsaných do PK (mimo 13 klisen zařazených do oddílů PK strakatých huculských koní) **tvorí 456 koní**, (v roce 2014 - 446; v roce 2013 - 462 klisen). Počty klisen stále mírně klesají a ve vazbě na nepříznivou věkovou strukturu vyžadují radikálnější obměnu. Tomu však, jak již zdůrazněno, **zdaleka neodpovídá reprodukční aktivita. Struktura zastoupení klisen do deseti let tvoří jen 21,7 %, tj. 99 koní** (rok 2014 - 76 klisen, tj. 17,04 %; rok 2013 - 108 klisen, tj. 23,22 %).

Zastoupení chovu v jednotlivých krajích republiky se v zásadě nemění. Konkrétní rozdíly viz **graf.č.3**, poslední řádek tabulky.

Cílevědomá šlechtitelská práce je stále komplikována značnou roztržitostí chovu. **Klisny jsou chovány prakticky na celém území České republiky v 69 okresech. Kromě 4 chovů nad 9 klisen u 156 chovatelů (resp. majitelů), s nízkou reprodukční aktivitou.**

Nukleus nejlepší části mateřské populace se kryje s předmětem systematické šlechtitelské práce v rámci **Národního programu ochrany genetických zdrojů ČR, který v současné době zahrnuje 156 klisen, což je 33,3 % celé populace.**

Podíl prvních dvou oddílů PK se ve srovnání s oddíly vedlejších knih v průběhu let stále zvyšuje viz graf č.4. V roce 2015 činil 78,29 chovné populace, tj. 357 klisen (2014 - 77,71%; 2013 - 75,7 %; 2005 - 72,5 %). Určitou komplikací v tomto směru je zavedení povinnosti všech klisen těchto oddílů (od roku 2009) vykonat nejméně jednostranné výkonnostní zkoušky, což u některých, zejména malých chovatelů činí problém a **výsledkem může být zapsání do vedlejší knihy, i když kůň jinak splňuje podmínky HPK.**

Liniovou skladbu samičí populace tvoří nadále čtyři základní hřebčí genealogické linie Gurgul, Goral, Oušor a Hroby. Ostatní linie, pokud se vyskytují, zahrnují nevýznamné procento. Konkrétní zastoupení hřebčích linií ve srovnání od roku 2003 přináší **graf č. 5.** Obdobný pohled na liniovou skladbu **otců matek** je patrný z **grafu č. 6.**

Pokud jde o **podíl konkrétních otců**, samičí populace je tvořena **potomstvem 81 hřebců**, přičemž **330 klisen zastoupených v PK, tj. 72,37 %, je po 28 otcích, kteří mají 5 a více klisen v chovu**. Konkrétní počty po otcích zveřejňuje **příložená tabulka č.1**.

S ohledem na malou velikost šlechtěné populace je **významným kritériem znalost stupně příbuznosti konkrétních koní**. Průměrný Wrightův koeficient příbuznosti $F_{(x)}$ aktuální populace **klisen v PK z 5. generace předků činí 2,857** (2014 $F_{(x)} = 2,884$; 2013 $F_{(x)} = 2,808$; 2007 $F_{(x)} = 2,659$), **přičemž 87 (19,1%) klisen má $F_{(x)}$ rovno nebo větší než 5** (2012 $n = 90$ klisen). **Pouze 56 (12,3 %) klisen pochází ze zcela nepřibuzné plemnitby**.

Kladem je, že jediný současně zařazený plemník **1847 Pietrosu Nelson** působící v inseminaci je **téměř nepřibuzný z celou aktuální mateřskou populací**. Výjimku tvoří klisny, kdy hypotetický potomek by měl příbuznost, kterou pro snazší orientaci chovatelů znovu uvádíme:

R.č.	Jméno klisny	$F_{(x)}$
31/4	Bellona	3,125
778	Goral XIX - 39 L	6,25
	Hroby XXI - 82 L	1,563
	Hroby XXII - 30 L	3,125
	Hroby XXII - 31 L	3,125
31/273	Jozefka	13,281
31/245	Juno	6,25
31/246	Juvie	3,125
31/350	Kvagga	3,125
71/433	Naomi Hroby	4,688
71/436	Nelly Hroby	3,125
746	Ousor IX - 5 L	6,25
	Oušor IX - 13 L	26,563
	Oušor IX - 29	6,25
	Pietrosu X - 39 L	0,781
71/236	Pietrosu XI-10 (Najada)	14,844

Struktura současných klisen v PK pocházející z různého stupně příbuznosti je zřejmá z následující tabulky:

$F_{(x)}$	Z nepřibuzné plemnitby	méně než 3	3,1 - 5	5,1 - 7	7,1 - 9	9,1 - 11	11,1 - 13	13,1 - 15	Celkem klisen
Počet klisen 2013	54	240	83	44	31	4	2	7	465
%	11,61	51,61	17,85	9,46	6,67	0,86	0,43	1,51	100,00
Počet klisen 2014	55	227	81	41	29	4	2	7	446
%	12,33	50,9	18,16	9,19	6,5	0,9	0,45	1,57	100
Počet klisen 2015	56	232	89	38	28	4	2	7	446
%	12,56	52,02	19,96	8,52	6,28	0,90	0,45	1,57	100,00

Pro ulehčení orientace chovatelů je každoročně vypočítáván koeficient příbuzenské plemenitby $F_{(x)}$ z páté generace předků (podle Wrighta). Výpočet je proveden pro hypotetická spojení všech klisen v HPK a PK se všemi aktuálními plemeníky.

Výsledky jsou větším chovatelům poskytovány v písemné nebo elektronické podobě. Malochovatelé mají možnost tvorbu konkrétního páru konzultovat telefonicky, e-mailem nebo písemně.

Rodinová příslušnost klisen

Pro uznání původu mezinárodní organizací HIF je nezbytná znalost původní huculské rodiny zařazené klisny. V současné populaci plemenné knihy je rodina známa u 321 klisen (tj. 70,4%) a tvoří ji 27 rodin. 135 klisen, tj. 29,6% tuto rodinu nemají a tyto, ani jejich potomstvo proto nemůže být do NPGZ zařazeno. Tento stav se v zásadě proti roku 2014 nezměnil. Současná struktura a podíl jednotlivých rodin na aktuální populaci klisen je zřejmý z grafu č.7.

Výkonnostní zkoušky 2015

V roce 2015 vykonalo výkonnostní zkoušky celkem 18 klisen a dva hřebci.

Výkonnostní zkoušky typu „A“ proběhly na farmě Prostřední Bečva, Olšovka a Cunkov. Celkem šlo o 10 klisen a dva hřebce. Všech deset předvybraných klisen a jeden hřebec byli zařazeni do NPGZ.

Vedle zkoušek typu „A“ proběhly i zkoušky typu „B“, které předurčovaly zařazení klisen mimo NPGZ. Tyto proběhly vedle již jmenovaných míst (4 klisny), dále na farmě Janova Hora (2 klisny).

Podrobné výsledky jsou zveřejněny v tabulce č.2, 3 a na [http:// www.hucul-achhk.cz](http://www.hucul-achhk.cz) .

Je chybou, že chovatelé stále dostatečně nevyužívají pro klisny nesplňující podmínky pro zařazení do NPGZ alespoň jednostranné zkoušky typu „B“. Klisny pak nemohou dle aktuální úpravy ŘPK být zařazeny do prvních dvou oddílů PK a zůstávají v 1 VPK.

Několik záběrů z výkonnostních zkoušek typu „A“ přináší snímky na obálce Zpravodaje.

Dotace ACHHK pro výkonnostní zkoušky 2015

Vedle podpory huculských koní zařazených do Národního programu GZ i v letošním roce byla ze strany ACHHK zachována podpora pro 3-4 leté huculské klisny zapsané do HPK nebo PK, které úspěšně vykonaly výkonnostní zkoušku.

Dotace byly vyplaceny čtyřem klisnám.

Jde především o možnost podpory výkonnostních zkoušek typu „B“ a dále klisen zapsaných do HPK a PK, ale nezařazených do NPGZ.

Genetické zdroje

V současné době je v poslanecké sněmovně **novela § 14 zákona 154/2000 Sb.** Jde o paragraf definující celou problematiku Genetických zdrojů, která je konkretizována v **Národním programu konzervace a využívání genetických zdrojů zvířat** významných pro výživu a zemědělství (dále jen NPGZ). **Struktura i obsah výrazně mění některé povinnosti účastníků, zpřesňuje jejich roli a závazným způsobem stanovuje obsah Metodik ochrany pro jednotlivé druhy zvířat.**

Nově mezi účastníky **zařazuje příslušné chovatelské sdružení**, v tomto případě ACHHK a přisuzuje řadu nových povinností včetně pravidelných kontrol. Zcela nově determinuje **genobanku** a její postavení v NPGZ, včetně vazby na vlastníka genetického zdroje, resp. chovatele.

Protože v letošním roce končí pětiletý cyklus NPGZ, je zpracován nový návrh závazné **Metodiky ochrany na léta 2016 až 2020, který je v souladu s novým zněním § 14 a je ve schvalovacím procesu.**

Protože celý legislativní proces není dosud u konce, nebudeme zatím podrobnosti uvádět. Po nabytí platnosti však s celým obsahem chovatelskou veřejnost seznámíme, protože **každý účastník NPGZ, je povinen se před podáním žádosti o účast na tomto programu s jeho obsahem seznámit a řídit se závaznou, aktualizovanou metodikou ochrany GZ, která je v současné době rovněž ve schvalovacím procesu.**

Upozorňujeme, že účastníci Národního programu ochrany GZ, kterým končí platná registrace, musí požádat o prodloužení nejpozději do konce června 2016, nejlépe přes naši organizaci.

Mezinárodní organizace HIF

V roce 2015 proběhlo jednání v maďarském Aggteléku ve dnech **28. - 30. srpna 2015**. V rámci jednání chovatelské komise bylo provedeno písemné předání přehledu o stavu chovu huculského koně v ČR, podnětů a návrhů k řešení. Z iniciativy maďarské strany byla navázána užší spolupráce a výměna vybraných dat s Univerzitou v Debrecinu prostřednictvím prof. Mihóka.

Českou stranou znovu projednány hrubé nedostatky ve vystavování druhých dokladů konkrétních koní zeměmi, které koně nakoupily a současně mají vystaveny originální doklady.

Bylo dohodnuto, že takovéto jednání, které je **v rozporu s nařízením EK č. 504/2008** nelze tolerovat a bude konkrétně **znovu předmětem řešení na jednání HIF v České republice v březnu 2016 s poukazem na konkrétní případy.**

Na **vlastním generálním zasedání zástupců členských zemí** bylo vzhledem neúčasti Polska, Rumunska a Německa pouze provedeno prodloužení mandátu dosavadním představitelům. Bylo dohodnuto, že příští generální zasedání, které bude volebním proběhne ve dnech 18. a 19. března 2016 v České republice.

Předpokládalo se uspořádání mezinárodního šampionátu Huculských koní v Maďarském hřebčině Bábolna. S ohledem na nepříznivé podmínky nabídnuté pořadatelem v Bábolně však bylo při jednání představenstva 19.-20.2.2016 v Topoľčiankách navrženo přesunout tento

šampionát do NH Topolčianky. Podrobnosti o organizaci a vlastním zajištění bude rozhodnuto při výše uvedeném březnovém jednání generální zasedání HIF v České republice. O přijatém návrhu budeme chovatelskou veřejnost informovat v příštím čísle Zpravodaje.

Ostatní aktivity:

V roce 2015 se huculští koně aktivně účastnili:

- předvedenou kolekcí na výstavě v Lysé nad L. ve dnech 18. až 20. září 2015. Výstavy se účastnily 4 klisny pana Vopravila zařazené v NPGZ, které **byly předváděny nejen formou přehlídky plemenného materiálu, pod sedlem, v kočáře, tahu v kládě, ale i ve večerní show vystoupení.**
- úspěšná byla i prezentace pořádaná na farmě Střední Bečva, které se účastnily **2 huculské klisny paní Kostuchové, jedna pana Krupy (vyhodnocena na 1 místě) a jedna paní Svobodové.**

Zpracoval: Ing. Jelínek J.

Výkonnostní zkoušky farma Olšovka - těžký tah

ACHHK vznikla v červenci 1997 a od srpna 1997 je současně členem Asociace svazů chovatelů koní ČR. Od února 2001 je uznaným chovatelským sdružením v duchu zákona 154/00 Sb. a je nositelem PK huculského koně. Bylo jí přiděleno IČO - 65669436. Sídlo ACHHK je na adrese : Pardubice 530 02, BOX 145, Pražská 607. Mobil: 777 855 006, e-mail: jelineking@seznam.cz. Kontaktní adresy a telefonické informace dále poskytuje Ing. Ivan Karbusický, Farma Hucul s.r.o., Janova Hora 92, Vítkovice v Krk. 512 38, mobil 603 150 697. Sídlo redakce Zpravodaje je totožné se sídlem ACHHK

Sřední Bečva - ovladatelnost

